

**ДО ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ
ПО ХУМАНИТАРНИ НАУКИ И
ИЗКУСТВА НА НАОА**

ДОКЛАД

ЗА ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА
ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „ АРХЕОЛОГИЯ (ВКЛ. НУМИЗМАТИКА, ЕПИГРАФИКА И
ПАЛЕОГРАФИКА)“ В ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 2.2. ИСТОРИЯ И АРХЕОЛОГИЯ,
ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 2. ХУМАНИТАРНИ НАУКИ В НАЦИОНАЛЕН
АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ - БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ОТ ЕКСПЕРТНА ГРУПА В СЪСТАВ:

1. доц. д-р. Симеон Кацаров – ПУ „Паисий Хилендарски” - ръководител на ЕГ
2. проф. д.и.н. Иван Русев – Икономически университет - Варна - член на ЕГ
3. докторант Десислава Димитрова – ВТУ „Св. св. Кирил и Методий” - член на ЕГ

Наблюдаващ процедурата член на ПК – проф. д.и.н. Милко Палангурски

Експертната група и наблюдаващият процедурата са определени с решение на
Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства (ПКХНИ) на НАОА (Протокол №9
от 18.04.2019г.).

СЪДЪРЖАНИЕ

=====

I. Проверка по изпълнение на препоръките от предходна програмна акредитация	3
II. Проверка по изпълнение на критериалната система за програмна акредитация на професионално направление в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование /ESG/ и по смисъла на чл. 78, ал.3 от ЗВО, приети от АС на 20.10.2016 г.	5
	-
	25
Стандарт 1. „ПОЛИТИКА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО“	5
Стандарт 2. „РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОГРАМИТЕ“	7
Стандарт 3. „ОБУЧЕНИЕ, ПРЕПОДАВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ СТУДЕНТИТЕ“	11
Стандарт 4. „ПРИЕМ, РАЗВИТИЕ, ПРИЗНАВАНЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ“	13
Стандарт 5. „ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ СЪСТАВ“	16
Стандарт 6. „УЧЕБНИ РЕСУРСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ“	18
Стандарт 7. „УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА“	20
Стандарт 8. „ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНОСТТА“	22
Стандарт 9. „ТЕКУЩ МОНИТОРИНГ И ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ“	23
Стандарт 10. „ЦИКЛИЧНО ВЪНШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО“	24

Уважаема г-жо Председател на ПК по хуманитарни науки и изкуства,
Представям на Вашето внимание настоящия доклад за резултатите от извършената проверка по процедурата за програмна акредитация на докторска програма „Археология (вкл. нумизматика, епиграфика и палеогеография“ в професионално направление 2.2. История и археология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки в Националният археологически институт с музей при БАН.

Докладът е разработен в съответствие с чл. 78 от ЗВО, чл. 35, ал. 1 от ПДНАОА и съгласно критериалната система за програмна акредитация на ОНС „доктор“, в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование /ESG/ - част 1 (1-10 ; Таблица 5), приети от АС на НАОА на 20.10.2016 г.

Експертната група и наблюдаващият процедурата са определени с решение на ПКХНИ на НАОА с Протокол №9 от 18.04.2019г. ЕГ посети НАИМ-БАН в периода 9-11 май 2019 г., осъществи срещи и проведе разговори с ръководството на Българската академия на науките, с ръководителя и преподавателите от Националният археологически институт с музей, с докторанти и потребители, за което бе съставен отделен протокол.

I. Изпълнение на препоръки от преходна акредитация

Препоръките на Постоянната комисия по хуманитарни науки и изкуства от заседание на 15.10.2014 г. (Протокол № 17) относно акредитиране на докторска програма по „Археология (вкл. нумизматика, епиграфика и палеогеография)“, в НАИМ-БАН са четири:

Препоръка № 1. Документацията да се приведе в съответствие със ЗРАСРБ. Срок за изпълнение: декември 2015 г.

ЕГ установи, че препоръката е изпълнена и документацията за докторантската програма са в унисон и следват нормативната уредба на Р България, в това число: ЗВО, ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за дейността на Центъра за обучение (ЦО) и Академичния съвет (АС) при БАН, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и т. н. С всички тях е съобразен и Правилникът за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в НАИМ-БАН.

Препоръка № 2. Да се установи сътрудничество със сродни научни организации и университети. Срок: постоянен, с ежегодно отчитане.

Препоръката е изпълнена. Установено е сътрудничество с редица български и чуждестранни университети и институти. През последните четири години НАИМ-БАН

сключва рамкови договори за сътрудничество с редица чуждестранни университети, сред които: Университет на Тюбинген „Еберхард Карл“, Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Университет Саутхемптън, Великобритания, Brooklyn College of The City University of New York, Университет на Бордо, Франция, University of Leuven, Catholic University of Leuven, Белгия, Карловия университет в Прага, Чехия и др.

Препоръка № 3. Да се увеличи участието на докторантите в международни изследователски проекти и специализации. Срок: постоянен, с ежегодно отчитане.

Препоръката е изпълнена. През изминалите четири години докторанти от НАИМ-БАН са взели активно участие в редица международни изследователски проекти (ARIADNE-Archaeological Research Infrastructure for Archaeological Dataset Networking in Europe; Българо-белгийски изследователски проект „Поминък, прехрана и използване на земята през късната бронзова епоха, желязната епоха и римския период (1600 г.пр. Хр.-400 г. сл. Хр.) в района на съвременна Югоизточна България“; „Изследване на експлоатацията в миналото на ресурсите на Росенското и Върлибряжкото рудни полета“ и др.)

Препоръка № 4. Подготовката в докторантското училище да бъде съобразена със спецификите на научната специалност. Срок: постоянен, с ежегодно отчитане.

Препоръката е изпълнена, макар и в модифициран вариант. Докторантското училище не получава акредитация от ЦО-БАН, поради което се взема решение докторантите на НАИМ-БАН да имат възможност да посещават курсове в други академични институции, които да носят съответните кредити. По този начин докторантите имат възможност да посещават академични курсове, свързани с интересите им и докторантската им работа. Това дава по-широк спектър от възможности, включващи курсове, водени както от учени от НАИМ-БАН, така и на учени и преподаватели в други институции.

II. Проверка по изпълнение на критериалната система за програмна акредитация на професионално направление в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование /ESG/ и по смисъла на чл. 78, ал.3 от ЗВО, приети от АС на 20.10.2016 г.

Стандарт 1. „ПОЛИТИКА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО“

1.1. Висшето училище или научната организация имат публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване качеството на обучението по докторската програма.

1.1.1. Висшето училище или научната организация организира обучение по докторската програма в съответствие със своята мисия, цели, задачи и действащото законодателство.

Обучението по докторската програма е в пълно съответствие с мисията, целите и задачите на НАИМ-БАН. Сред основните задачи, залегнали в Правилника за устройството и дейността на НАИМ-БАН, Институтът „подготвя докторанти и висококвалифицирани специалисти чрез следдипломна квалификация“ (Чл. 4.4). Подготовката на докторанти е изцяло в сферата на експертизата и сферите на работа на НАИМ, които са формулирани в Правилника за устройството и дейността на НАИМ-БАН, а именно: изследване и популяризиране на материалната и духовна култура от праисторията до модерните времена.

Обучението по докторската програма е в пълно съответствие и действащото законодателство (ЗВО, ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за дейността на Центъра за обучение (ЦО) и Академичния съвет (АС) при БАН, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН), както и европейското законодателство. Правилата и практиките регулиращи обучението на докторантите са интегрирани в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Националния археологически институт и музей на Българска академия на науките, публикуван на страницата на НАИМ-БАН.

1.1.2. Цялостната дейност за обучение по докторската програма е подчинена на институционалната система за качество, без да се пренебрегва спецификата ѝ.

Обезпечаването, поддържането и контрола на качеството на докторската програма е осъществено чрез спазването на нормативната уредба, както и чрез система от институционални практики, механизми и принципи. Резултатите от докторската програма както и нейната оценка и равностметка са елемент от Годишния отчет на НАИМ-БАН, изготвян от Научния секретариат и представян пред Общото събрание на

института. Отново на ежегоден принцип всички докторанти и техните ръководители представят доклад, съпроводен с презентация, пред първичните научни звена (секции и филиали), към които са зачислени и пред Научния съвет на НАИМ. Така контролът на качеството, резултатите и функционирането на докторската програма е комуникиран на различни нива в НАИМ (първично научно ниво, Научен съвет, Общо събрание, ръководство), като всеки учен и докторант в института има възможност публично да отправи предложения, идеи, въпроси и критики към докторантите и научните ръководители.

1.1.3. Висшето училище или научната организация изгражда и прилага политика за осъществяване на взаимовръзката между научните изследвания и обучението по докторската програма в рамките на националния и институционалния контекст.

Докторантската програма на НАИМ-БАН е тясно свързана с научните изследвания на института. Темите на докторатите винаги са по проблеми, проучвани от първичните научни звена. Така се осъществява връзка и взаимно допълване между работата на звеното и на докторантите. Освен това университетските курсове, които учените на НАИМ водят и които докторантите могат да запишат, отново са свързани с изследователски теми на института и често с темата на докторанта.

1.1.4. Прилагат се правилата на етичен кодекс за осигуряване на академично единство, чрез който се гарантират залегналите в ЗВО академични свободи и нетърпимост към всякакви форми на дискриминация. Приети са и оповестени правила и процедури за предотвратяване и санкциониране на изпитни измами и плагиатство.

Служителите и докторантите на НАИМ са длъжни да спазват Етичния кодекс на БАН, в който са залегнали академичните свободи и нетърпимост към всякакви форми на дискриминация. Предотвратяването и санкционирането на изпитни измами и плагиатство е една от основните отговорности на научното жури, оценяващо докторантите, което е залегнало в ЗРАСРБ. Дисертациите са общодостъпни в едномесечен срок преди защитата, което дава възможност на всеки да се увери в оригиналността на дисертационния труд и при съмнения да направи съответните постъпки. Допълнителна форма на проверка в НАИМ е обсъждането на дисертационния труд на разширено заседание на съответното първично научно звено (секция или филиал), на които присъстват и външни водещи учени в областта на темата на дисертацията, които са имали възможност да се запознаят предварително с нея.

Резултати от проверката:

Политиката на НАИМ-БАН за осигуряване качеството на обучението по докторската програма е изцяло съгласувано с нормативната база в Р. България

(ЗВО, ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за дейността на Центъра за обучение (ЦО) и Академичния съвет (АС) при БАН, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН) и европейското законодателство. Правилата и практиките регулиращи обучението на докторантите са интегрирани в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Националния археологически институт и музей на Българска академия на науките, публикуван на страницата на НАИМ-БАН.

Резултатите от реализирането на докторантската програма на годишна основа са включвани в годишните отчети на НАИМ, които са общодостъпни и са публикувани на уеб страницата на НАИМ. Основни резултати от докторантската програма са изпращани ежегодно в отчета на НАИМ пред Министерството на образованието и науката, пред Българската академия на науките, както и до Националния статистически институт.

Стандарт 2. „РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОГРАМИТЕ“

2.1. Висшето училище или научната организация изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на високо квалифицирани учени, представители на промишлеността и други заинтересовани страни.

2.1.1. Докторските програми са разработени в съответствие със съвременните постижения на науката и имат ясно изразени очаквани резултати.

Основните цели, съответно – търсени резултати, на докторантската програма са две: 1) подготовка на квалифицирани специалисти, отговарящи на съвременните достижения, нужди и насоки на развитие на науката, които да удовлетворяват обществените, държавни и международни потребности от висококвалифицирани кадри както в областта на археологията, така и в областта на организацията и администрацията на дейностите свързани с проучването, популяризирането и опазването на културно-историческото наследство, с разработване на законодателството в тази област, с представителството на нашата страна в международните институции и мрежи и т.н.;

2) привличането на способни млади учени, които да вземат активно участие в проучването на дадена значима и актуална тема в областта на археологията или свързаните с нея науки под формата на дисертационен труд.

Докторантури в НАИМ са изцяло съобразени с актуалните научни и обществени потребности и са свързани с проучването, популяризирането и опазването на културно-историческото наследство на Република България. Те отговарят на националните и международните приоритети, отразени в българското законодателство, както и на европейското и международното (Малтийската конвенция за опазване на европейското археологическо наследство, Парижката конвенция за опазване на световното културно и природно наследство, Конвенцията за опазване на подводното

културно наследство и др.). Темите на докторантурите традиционно са свързани с теми, по които работи част от научния състав на НАИМ, което гарантира съответствие със съвременните постижения на науката, а също така дисертабилност и адекватно ръководство и контрол над работата на докторантите.

2.1.2. Има организация и стандарти за разработването, одобрението и прилагането на учебната документация, която периодично се анализира и обновява със задължителното съдействие на докторантите, потребители на кадри и други заинтересовани страни.

Учебната документация е изцяло съобразена със законодателството на Република България и е в стандартизирана, форма. Част от документацията е наложена и утвърдена с практиката през изминалите години на докторските програми на НАИМ (докторантски договори, докторантски отчети, обосновки за теми на докторантури, протоколи и доклади за проведени изпити, заповеди за зачисляване, отчисляване, прекъсване на докторантура, конспекти за изпити и др.), друга е стандартна за БАН (годишен отчет, изисквани справки и отчети, уведомителни писма и др.), а част от документите са съобразени с изисквания на министерства и подопечните им институции (отчети към МОН, справки към Статистическия институт, настоящият доклад-самооценка и др.). Изготвянето на конкретни документи по докторантската програма (конспекти за кандидатдокторантски изпити, конспекти за изпити за докторантски минимум, списък с препоръчителна литература за изпитите и др.) са отговорност на първичните научни звена (секции, филиали и отдели), в чийто състав влизат и докторантите на института. Така всички те имат пряко участие при изработването на тази документация. Окончателното приемане на част от документите (конспекти за изпити, индивидуални планове, препоръчителна литература за изпити и др.) е ангажимент на Научния съвет на НАИМ.

2.1.3. Докторската програма е представена в ясна документация, която задава устойчиви цели и задачи на образователната и научната художествено-творческата, спортната дейности, обвързани с докторската програма.

Документацията по докторската програма на НАИМ е стандартизирана и утвърдена, напълно съобразена с действащото законодателство и с изискванията на касаещите я институции (министерства, държавни агенции, БАН и др.). Целите на документацията са няколко:

1) Да зададе ясни цели и задачи на докторантите и научните им ръководители, които те да следват при постигане на търсените резултати. Целите и задачите са формулирани в основните документи на докторантурата и на НАИМ – докторската програма, тристранните договори между докторантите, научните ръководители и НАИМ, обосновката за тема на дисертация, индивидуалния план и др.

2) Да регламентира отговорностите на докторантите, научните ръководители и НАИМ, както и всички дейности и процедури по докторантурата.

3) Да зададе ясни срокове, обвързани с дейности по докторантурата.

4) Да обезпечи архивирането и отчетността на докторантурите.

2.1.4. При разработването на докторските програми се прави анализ на: възможните работни места, изводи от разговори с потенциални работодатели и от заключенията на национални и международни проучвания относно развитието на науката и пазара на труда.

НАИМ-БАН работи в тясно сътрудничество с всички организации, извършващи дейност в областта на археологията и културно-историческото наследство – университети, научни и културни институти, музеи, министерства и т.н. НАИМ е изпълнител на археологически проучвания в страната, включително и на основните инфраструктурни проекти, при които работи в сътрудничество с регионалните исторически и археологическите музеи и с колеги от университетите с преподаване на археология. Поради тази своя позиция научният колектив на НАИМ има широк поглед върху нуждата от квалифицирани учени в различните научни и административни области и в съответните институции в България (музей, университети, министерства, агенции и т.н.). Една от задачите и отговорностите на НАИМ и конкретно на докторската програма е да обезпечи именно тази нужда от подготвени кадри. Политиката на докторантската програма е свързана и с нуждата от подготовката на учени за заемането на места и в самия НАИМ, в съответни научни области, в които има нужда от нови попълнения и ресурси. Докторантската програма дава възможност на колеги, работещи в институции в страната (основно музеи – НИМ, регионални исторически и археологически музей) да придобият докторска степен и съответната професионална и научна квалификация, необходима им за научно и академично израстване в институциите, където работят.

2.1.5. Всяка докторантска програма е съвместима (сравнима) с аналогични програми на други ВУ в България, ЕУ или извън ЕУ, позволяваща професионална мобилност на докторантите.

Докторантските програми на НАИМ следват националното законодателство и заложените в него европейски и международни норми, което ги прави съвместими (сравнима) с аналогични програми на други университети и институти в България, ЕС или извън ЕС, позволяваща професионална мобилност на докторантите. Докторантските програми следват кредитна система на БАН, която е съвместима с кредитните системи на други университети и институти в България, ЕС или извън ЕС и позволява трансфер и приравняване на кредити.

2.1.6. В институцията са разработени специфични процедури за наблюдение, контрол и оценка на състоянието на документацията, свързана с докторските програми.

Документацията по докторантската програма се генерира от различни звена към НАИМ – Научен секретариат, първични научни звена, комисии (за преглед на документи, провеждане на изпити и др.), научно жури, Научен съвет, деловодство, директор и т.н. Повечето документи са одобрявани и подписвани от директора на НАИМ. Всички документи са събирани и надлежно архивирани в Научния секретариат на НАИМ с личната ангажираност на научния секретар. Именно научният секретариат е ангажиран с прякото наблюдение, контрол и оценка на състоянието на документацията, свързана с докторските програми. Архивът е достъпен за служителите на НАИМ, както и за заинтересованите страни по установения ред.

Резултати от проверката:

При разработването, одобряването, наблюдението и обновяването на докторските програми на НАИМ-БАН участват, пряко и косвено, висококвалифицирани учени на института. Научният колектив на НАИМ има професионален опит и квалификация при разработването и реализирането на академични и конкретно – докторски програми, има широк пряк поглед върху подобни програми на други академични институции, от десетилетия реализира успешно и развива докторантските програми на НАИМ. Научният състав е ангажиран с наблюдението на реализирането на програмите, осъществявано на годишните отчети на дейността на института пред Общото събрание, при отчетите на докторантите и научните им ръководители пред първичните научни звена и пред Научния съвет на института, на вътрешните и външните защиты на дисертациите и т.н.

Разработването на докторантската програма е осъществявано в рамките на института, но процедурата както и цялата документация е достъпна за други заинтересовани страни. Всеки, който аргументирано иска да получи информация за процедурите за разработването, одобряването, наблюдението и обновяването на докторската програма може да получи официален достъп до архива на НАИМ. Всички заинтересовани страни, които искат да вземат участие при разработването на програмата имат тази възможност чрез изпращане на аргументирани официални писма до директора на НАИМ.

Стандарт 3. „ОБУЧЕНИЕ, ПРЕПОДАВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ ДОКТОРАНТИТЕ“

3.1. Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и подготовката на дисертационния труд.

3.1.1. Подготовката на докторантите се реализира чрез съвременни образователни форми и методи и при използване научните постижения по докторската програма.

Използването на съвременни образователни форми и методи и на научните постижения в научната област е заложено още при избора на тема за дисертационния труд. Основно правило при избора на теми в НАИМ-БАН е те да са актуални, значими, необходими, реализуеми, новаторски. Тези им качества се гарантират първо от научното звено, предложило темата, и от Научния съвет на института, който приема крайната тема. В рамките на докторската програма докторантите сами могат да изберат, със съдействието на научните си ръководители и колегите от първичните научни звена, образователни форми и методи и да ползват научните постижения в съответната научна област. Това те залагат в индивидуалния план и в бюджетите за разходване на средствата от докторантската субсидия. Докторантите имат възможност да изберат академични курсове, които да запишат, специализации, обучения, както и работа по индивидуални проекти..

3.1.2. Докторантите се обучават посредством различни индивидуални и колективни форми при контрол от страна на научния ръководител за съблюдаване на индивидуалния план.

Докторантите в НАИМ имат възможност да се обучават посредством различни индивидуални и колективни форми. Сред колективните са: посещаване на специализирани академични курсове (задължително минимум два), предлагани от Центъра за обучение към БАН курсове за компютърни умения и езикова подготовка, участие в проекти на института и др. Към индивидуалните следва да се поставят работата по дисертационния труд, докладване пред научни форуми на научни резултати по темата на дисертацията, публикуване на статии, специализации, самостоятелна подготовка и полагане на съответните изпити (по базов специализиран предмет, по чужд език и компютърни умения). Тези форми на обучение са заложени в правилника за кредитната система на БАН, а оттам и в индивидуалните планове на докторантите.

3.1.3. Докторантите изпълняват всички основни етапи в подготовка на дисертационния си труд, като периодично докладват пред семинар на обучаващото звено резултатите от изследователската си дейност.

Докторантите ежегодно, в началото на академичната година, представят доклад за извършеното по докторантурата и изпълнението на индивидуалния си план пред първичните научни звена (секции, филиали и отдели). Ежегодно докторантите представят развитието на работата по дисертацията си и пред Научния съвет на НАИМ, с доклад и визуална презентация при първите заседания на Научния съвет за годината. Освен това докторантите участват в заседанията на първичните научни звена, като така се поддържа двустранна връзка между тях и научния колектив, който има възможност да извършва регулярен мониторинг върху работата на докторанта. От друга страна на тези заседания докторантите могат да споделят развитието и постиженията по докторантурата си, както и трудности и проблеми, които имат, като така получат съдействие и помощ от първичното научно звено, носещо, заедно с Научния съвет и директора на института, отговорност към успешното реализиране на дисертацията.

3.1.4. Използват се ясни съвременни и публично оповестени методи за оценяване постиженията на докторантите.

Оценяването на постиженията на докторантите става преди всичко въз основа на кредитната система за оценяване на докторантите на БАН, която е публична и е публикувана на страницата на БАН и на НАИМ. Докладите за изпълнението на кредитната програма е изготвяна индивидуално от докторанта и представяна на научния ръководител и на първичното научно звено. То изготвя доклад към Научния съвет, който приема покриването на кредитната програма и гласува отчисляването на докторанта. Испита по базовия специализиран предмет се полага пред комисия от трима специалисти в научната област на дисертацията, предложени от секцията/филиала и избрани от Научния съвет. Конспекта за изпита и списъка с препоръчителна литература също са предложени от секцията/филиала и избрани от Научния съвет. Председателят на комисията изготвя протокол за провеждането на изпита, който е архивиран в досието на докторанта в Научния секретариат.

3.1.5. Съществуват правила и комисия за разглеждане на жалби от докторанти.

В случай на жалба от докторант той може да я отправи или директно, или чрез първичното научно звено към председателя на Научния съвет, който следва да я сведе до знанието на съвета и тя да бъде разгледана. Към момента, през изминалите пет години на докторската програма не са отправяни жалби от докторанти. Фактор за липсата на такива навярно е обстоятелството, че докторантите участват в заседанията на първичното научно звено (секции, филиали, отдели), където възникналите проблеми могат да бъдат споделени на ранен етап и да бъде потърсено адекватно решение от цялото звено.

Резултати от проверката: След зачисляването им докторантите на НАИМ са причислявани към първичните научни звена, предложили тема на дисертацията (секции и филиали). Това дава възможност на докторантите да бъдат съпричастни и да участват в научния и академичен живот на НАИМ. Традиционно докторантите се включвани в проекти на института (археологически проучвания и интердисциплинарни изследвания, организиране и провеждане на конференции, изложби и т.н.). Това стимулира мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и при подготовката на дисертационния труд. Участието на докторантите в научноизследователски проекти на института, обикновено свързани с темата на дисертацията им, помага за натрупването на научен опит, емпиричен материал, създаването на контакти и т.н. Допълнителен немалък стимул, насърчаващ научноизследователската инициатива на докторантите е относителната им финансова автономия. Самостоятелността и инициативността на докторантите се стимулира допълнително с изискването те да изготвят, със съдействието на научния си ръководител, индивидуален план за обучението си и работата по дисертацията. Той е представен, разглеждан и приеман от първичните научни звена, които гарантират че заложените в него цели са реализуеми и постижими.

Стандарт 4. „ПРИЕМ, РАЗВИТИЕ, ПРИЗНАВАНЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ“

4.1. Изградени са структури и са разработени вътрешно-нормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на докторантите включително до и след тяхната професионална реализация.

4.1.1. Висшето училище или научната организация осигурява процедури и практика за последователно прилагане на предварително определени и публикувани наредби, които обхващат всички етапи на „жизнения цикъл“ на докторанта, напр. прием, развитие, признаване на срокове на обучение и дипломирането на докторантите.

Докторантските програми на НАИМ-БАН са в унисон с и следват нормативната уредба на Р. България. С всички тях е съобразен и Правилникът за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в НАИМ-БАН. Тези, а и други съпътстващи документи са общодостъпни документи. В тези нормативни актове са регламентирани всички етапи на „жизнения цикъл“ на докторанта, напр. прием, развитие, признаване на срокове на обучение и дипломирането на докторантите. Документацията по докторантската програма следва стандартите, установени в законодателството и наложени в академичните институции в България и преди всичко в БАН. Изискуемите документи от министерства, институти (Национален статистически институт), БАН и др. са в стандартизирани форми и формати. Вътрешната документация по програмата е според изискванията на ЦО-БАН.

Документацията е архивирана в електронен вид и на хартия в архива на Научния секретариат на НАИМ-БАН.

4.1.2. Създадени са правила и са осигурени възможности за включване на докторантите в изпълнението на изследователски проекти.

Всички докторанти на НАИМ участват в научно-изследователските проекти на Института, както на национално така и на международно ниво. Повечето от дисертациите са свързани с теренната работа и обработване на археологически материали, което предполага и пряко участие в теренни научно-изследователски проекти. Това дори е причина за допълнителна натовареност на докторантите, изисквана и налагана от работата по дисертацията, което е оценявано от учените в НАИМ като една от основните причини за ниската успеваемост за приключване на докторантурите в срок.

4.1.3. Осигурени са възможности за мобилност на докторантите, в т.ч. периоди на обучение в други ВУ или научни организации, участие в национални и международни научни форуми и др.

Всички докторанти на НАИМ посещават задължително два специализирани академични курса в други ВУ или научни организации, с продължителност от минимум един семестър. Докторантите сами избират специализираните курсове във връзка с темата на дисертацията им и професионалните им интереси и необходимост от допълнителна квалификация или задълбочаване на знанията. Те имат възможност да работят пряко с преподаващия курса, като в същото време могат да се запознаят с академичната среда и система на преподаване в съответното ВУ или научна организация. да придобиват преки впечатления и опит за това как са изградени и как функционират съответните академични институции, като чрез първичните научни звена докторантите имат възможност да споделят и предложат въвеждането на видените добри практики в НАИМ.

Докторантите задължително участват в национални и/или международни научни форуми, което е заложено като елемент на системата за акредитиране на БАН (задължителен минимум от 40 точки).

НАИМ, в сътрудничество с катедра „Археология“ на СУ „Св. Климент охридски“, организира международната докторантска конференция „Филови Четения“, като насърчава докторантите за участие и предоставя престижен форум за изява. Освен това в бюджета за издръжката на докторантите в БАН ясно е дефинирано, че средствата могат да се изразходват за командировки в страната и чужбина за участия в научни форуми, обучения, специализации, теренни изследвания в страната, както и за такси за публикуване на научни статии и информационно обезпечаване.

4.1.4. Създадена е административна система за регистриране на хода на докторантурата и реализацията на завършилите докторанти.

Административната система за регистриране на хода на докторантурата включва набор от документи, издавани във връзка с всеки етап по докторантурата. В рамките на акредитирания период в докторската програма са **обучавани 29 докторанти**, от които *15 са настоящи докторанти* към НАИМ. Отчислени докторанти в предходния период, но защитили в периода 2014-2018 са 8 докторанти.

Част от завършилите докторанти на НАИМ намират работа в самия институт. Традиционно темите за дисертация са в научна сфера, в която има нужда от млади специалисти и научни разработки, което увеличава възможностите на докторите от реализация. Всички практикуващи археолози, имащи право да провеждат теренни археологически проучвания като ръководители, са вписани в националния регистър на правоимащите археолози, където фигурират с автобиографията си. При кандидатстване за разрешение за провеждане на теренни проучвания те представят своя биография до председателя на Националния съвет за теренни проучвания, който е директорът на НАИМ. Документите се обработват и архивират в деловодството на НАИМ. Така в института се съхранява информация за професионалната реализация на и на част от младите доктори. По време на докторантурата си, те участват в проекти на института и получават съответната квалификация, което е предпоставка за продължаване на съвместната работа на докторантите и учените от НАИМ и след защитата им, което неписано правило е валидно за почти всички завършили и отчислени докторанти.

Резултати от проверката: *Резултат от дългогодишните докторски програми и привеждането им в съответствие с държавните нормативни актове в НАИМ са изградени структури и са разработени вътрешно-нормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата. С докторските програми са ангажирани пряко първичните научни звена (секции, филиали, отдели), Научният съвет, Научният секретариат, научният ръководител и директорът на института, а така също и Центърът за обучение към БАН.*

В НАИМ и в БАН са разработени вътрешно-нормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата. Ангажиментите и отговорностите на научния ръководител, на докторантите и на НАИМ са формулирани в тристранен договор, сключван в началото на докторантурата. Правилникът за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в НАИМ-БАН е съобразен с нормативната уредба на Р България, в това число: ЗВО, ЗРАСПБ, Правилника за прилагане на ЗРАСПБ и с вътрешно-нормативни документи на БАН - Правилника за дейността на Центъра за обучение (ЦО) и Академичния съвет (АС) при БАН, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН и т. н. Докторантската програма следва кредитната система на БАН. Правилникът за

разпределение, разходване и отчитане на субсидията за издръжка на обучението на докторантите в БАН регулира финансирането на докторантурите. Допълнителни документи по докторантурата са индивидуалните учебни планове, протоколи от изпити, доклади, отчети и др. Основните документи са публикувани на страниците на НАИМ и БАН и са налични в Научния секретариат на института.

Стандарт 5. „ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ СЪСТАВ“

5.1. Висшето училище или научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията.

5.1.1. Подготовката на докторантите се осъществява от хабилитирани преподаватели с необходимия профил и с доказана квалификация в областта на докторската програма

Организацията на обучението по докторската програма „Археология (вкл. нумизматика, епиграфика и палеогеография)“ е така устроена, че на практика в нея могат да участват основната част от хабилитираните преподаватели на Националния археологически институт с музей (НАИМ) при БАН, а към 1 януари 2018 г. **броят на хабилитираните лица на основен трудов договор в Института, чиято квалификация е в областта на докторската програма е 38.**

Важен резерв и перспектива в обучението по докторската програма са 71 учени – членове на академичния състав с научна и образователна степен „доктор“ на основен трудов договор, чиято квалификация също е в областта на докторската програма (към 1 януари 2018 г.).

Изследователският състав, изразен в заети щатни бройки (към 01.01.2018 г.), включващ професори, доценти, гл.асистенти, асистенти и доктори, на основен трудов договор в НАИМ, е 97. **От тях 7 са професори, а 31 – доценти.** Ръководителите на докторанти са предлагани от първичното научно звено и са одобрявани от Научния съвет. Още при предлагането на тема за дисертационен труд първичните научни звена обуславят необходимостта от перспективата пред дисертационната тема, а също така и посочват специалист, който е подходящи и би се ангажирал с научно ръководство на докторанта. Така изборът на научен ръководител минава през две нива на избор и ревизия, които са гарант за правилен избор.

При посещението на ЕГ в НАИМ беше установено, че обучението по Докторска програма „Археология (вкл. нумизматика, епиграфика и палеогеография)“ конкретно се осъществява от учените от следните структурни звена в Института: Секция за тракийска археология, Секция за антична археология, Секция за средновековна археология, Секция за нумизматика и епиграфика, Секция за интердисциплинарни изследвания и Археологическа карта на България и двата филиала в Шумен и Велико Търново. Това са

65 учени, от които хабилитираните са 32-ма, като всичките са с ОНС „доктор“ или научна степен „доктор на науките“.

Хабилитираните преподаватели от посочените структури, а и от Института като цяло, са утвърдени учени, които редовно участват в различни научни и експертни съвети, редколегии, научни и обществени дружества в страната и чужбина.

5.1.2. Обучаващото звено разполага с академичен състав на основен трудов договор, чиито квалификация и професионален опит осигуряват продуктивна академична среда за научни изследвания.

Академичният състав на основен трудов договор в НАИМ притежава необходимите квалификация и професионален опит, осигуряващи продуктивна академична среда за научни изследвания. Научната продукция и постижения на академичния състав ежегодно са публикувани в годишните отчети на НАИМ (достъпни от уеб страницата на Института), където са поместени както индивидуалните отчети, така и обобщени отчети на научната продукция.

При посещението на ЕГ в НАИМ бе поискана конкретна информация за научната продукция и цитиранията на учените, пряко ангажирани с обучението по Докторска програма „Археология (вкл. нумизматика, епиграфика и палеогеография)“. Бе установено, че през периода 2014 – 2018 г. тяхната научна активност е както следва:

- Публикации в издания, индексирани в WoS, Scopus, ERIH+ – 41 бр.;
- Публикации в международни и национални издания – 1 348 бр.;
- Цитирания в издания, индексирани в WoS, Scopus, ERIH+ – 43 бр.;
- Цитирания в международни и национални издания – 4 170 бр.;
- Изнесени доклади в чужбина – 323 бр.;
- Изнесени доклади в България – 256 бр.;

5.1.3. Основното звено, обучаващо докторанти, има утвърдени практики и успешни изяви по специалността на докторантурата и/или в професионалната област, към която тя принадлежи.

НАИМ е най-голямата научна институция в страната, чиято основна задача е да развива археологическата наука както като фундаментални, така и като приложни изследвания с практическа насоченост. Ролята му е посочена в различни закони и подзаконови нормативни актове. В НАИМ работят най-много хабилитирани специалисти по археология и има най-голям кадрови и материално-технически потенциал за развитието на археологическите изследвания на територията на нашата страна. Учените от Института работят в почти всички сфери на археологическата наука в страната. НАИМ–БАН работи в тясно сътрудничество с всички организации, извършващи дейност в областта на археологията и културно-историческото наследство – университети, научни и културни институти, музеи, министерства и т.н. НАИМ е изпълнител на повечето археологически проучвания в страната, включително и на основните инфраструктурни проекти, при които работи в сътрудничество с

регионалните исторически и археологическите музеи и с колеги от университетите с преподаване на археология. Институтът работи по редица национални и международни проекти в сферата на археологията и културно-историческото наследство, в сътрудничество с български и чуждестранни организации. Участията на учените от НАИМ в национални и международни форуми, както и публикациите в български и чужди издания, голяма част от които реферирани/индексирани представят постиженията на Института пред специалисти в областта на археологията и интердисциплинарните изследвания, а така също и пред широката общественост.

Резултати от проверката: *Информацията за разработената политика за осигуряване на качествен академичен състав за подготовка на докторанти в научната институция е надлежно доказана с приложения към Доклада – самооценка, представен от НАИМ. Проверката на място доказва нейната достоверност и обективност. Видно е, че научноизследователската дейност, участието в научни проекти, форуми, преподавателската, експертната и пр. дейности както на хабилитираните учени, така и на главните асистенти, показва големия потенциал за подготовка на докторанти по докторската програма „Археология (вкл. нумизматика, епиграфика и палеогеография)“. Налице е нужният научен опит, знания и утвърдени позиции на тези учени, които могат да бъдат предадени на обучаемите докторанти. Качеството на преподавателския състав в секциите и отделите, ангажирани с докторската програма и в Института като цяло позволява обучението в докторската програма „Археология (вкл. нумизматика, епиграфика и палеогеография)“ да се предлага и на чужди езици (английски, френски, немски), а за обучаеми да се привличат и чуждестранни граждани.*

Стандарт 6. „УЧЕБНИ РЕСУРСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ“

6.1. Висшето училище или научната организация развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности.

6.1.1. Обучаващата институция разполага с необходимия капацитет от аудитории, кабинети, лаборатории, ателиета, библиотечни места и др., създаващи академичен комфорт за работа на докторантите.

Докторантите в НАИМ са зачислявани към дадено научно звено или отдел (секция, филиал, отдел) и могат да ползват инфраструктурата на звеното всеки работен ден, в работното време: кабинет/и, компютри, принтери, скенери, инсталиран софтуер, като някои програми са строго специализирани (ArcGis и др.).

Освен това докторантите имат достъп и до: Лабораторията за анализи, консервация и реставрация (ЛАКР) на НАИМ; специализирани археологически библиотеки, водещи в страната по обем на наличните книги (в края на 2017 г. библиотечният фонд на НАИМ разполага с общо 75 030 библиотечни единици: 55 157 тома на библиотеката при Археологическия институт и 19 873 тома на библиотеката

при Археологическия музей; библиотеките са компютъризирани); Централната библиотека на БАН; Научния архив на БАН; Автоматизираната информационна система „Археологическа карта на България“ (АИС АКБ); научен специализиран археологически архив (най-големият в страната); археологически музеен фонд (най-големият в страната); фотолаборатория.

При посещението в НАИМ ЕГ се запозна на място с големите възможности на Лабораторията за анализи, консервация и реставрация (ЛАКР) на НАИМ и добрите условия, които имат докторантите да използват капацитета на Лабораторията.

6.1.2. Осигурено е провеждането на експерименти, практики, експедиции, творчески командировки и др. дейности, необходими за подготовката на дисертационните трудове.

В НАИМ важна част от работата по дисертацията на повечето докторанти е теренната работа и работата с археологически материали и архиви във фондовете на Археологическия музей и другите музеи в страната. Лабораторни анализи могат да бъдат провеждани в Лабораторията за анализи, консервация и реставрация (ЛАКР) на НАИМ. Възможността за работни командировки и пътувания, участия в обучения, практики, експерименти и т.н. е финансово обезпечена от НАИМ–БАН в рамките на годишния бюджет за докторантите, според нуждите на докторанта и инициативата на него самия и на научния му ръководител, заявени в годишния план за изразходване на средствата за докторантите.

6.1.3. Осигурен е достъп на докторантите до съответни научни издания и бази данни.

На докторантите от НАИМ е осигурен достъп до международните бази от данни SCOPUS и ScienceDirect. През 2018 г. Центърът за обучение (ЦО) – БАН и Кариерен център към ЦО – БАН организира за докторантите и младите учени от БАН пореден обучителен семинар за ползване на SCOPUS, Sciencedirect и Mendeley. В Правилника на БАН за разпределение, разходване и отчитане на субсидията за издръжка на обучението на докторантите изрично е заложено, че част от субсидията за докторантите може да бъде използвана за „информационно обезпечаване“, което е според нуждите и заявка на самия докторант и научния му ръководител.

6.1.4. Висшето училище или научната организация стимулира научноизследователската дейност и творческата активност на докторантите, вкл. публикуването на техните резултати в реномирани международни издания.

НАИМ стимулира научноизследователската дейност на своите докторанти, включително и публикуването на резултатите от тази дейност в научни издания. Добра опция в това отношение е редовното им включване в тематичните сборници от научните форуми, организирани от академичния състав на Института.

Осигуряването на подготовката на докторантите в НАИМ–БАН и изпълнението на образователната им и научна програма става въз основа на кредитната система. В нея като задължителни елементи са заложени публикации на научни резултати по темата на дисертацията (задължителен минимум от две публикации), като най-високо

оценени са публикациите в чуждестранно научно списание, в чуждестранен тематичен сборник или в българско научно списание с международен статут.

Освен това научно-изследователската дейност е стимулирана чрез възможността и обичайната практика за участие на докторантите в теренна изследователска работа, работа с археологически материали във фондове на музей, провеждане на лабораторни анализи, свързани с работата по дисертацията, командировки в страната и чужбина, осигурени финансово и организационно от НАИМ.

При посещенията на ЕГ беше установено, че в Института е изградена и работи система, която стимулира научноизследователската дейност и творческата активност на докторантите чрез опцията за набиране на допълнителни кредити, които им осигуряват и допълнително възнаграждение.

Резултати от проверката: *НАИМ разполага с добра материално-техническа база, позволяваща обучението по ОКС „доктор” в професионално направление 2.2. История и археология да се осъществява качествено.*

Създадените материални и технологични възможности в НАИМ улесняват работата на докторантите. Библиотечният фонд в Института и в БАН като цяло предоставя свободен достъп до научна литература и периодични издания, на тяхно разположение е богат архивен масив от исторически извори. Във връзка със завишените изисквания пред академичното развитие на младите учени е желателно в бъдеще да се разшири достъпът на докторантите до информация в международните бази данни.

Докторантите в програмата се насърчават и обучават за покриване на високите критерии за публикуване в собствените на НАИМ издания, които са с утвърдено реноме в страната и чужбина.

Стандарт 7. „УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА“

7.1. Висшето училище или научната организация имат изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите.

7.1.1. Събирана и анализирана информация за:

- **дейността на вътрешните структури за разработването и прилагането на политиката за осигуряване на качеството, в които взимат участие и външни заинтересовани страни;**
- **осъществяваните процедури за одобряване и обновяване на учебната документация на докторската програма;**
- **развитието и успеваемостта на докторантите;**
- **удовлетвореността на докторантите от качеството на обучение;**

- **учебните ресурси и наличната подкрепа за докторантите;**
- **кариерното развитие на завършилите докторанти.**

НАИМ има изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите, наложена и утвърдена с практиката и залегнала в нормативни актове, свързани с докторските програми, основно в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в НАИМ–БАН. Основен ангажимент за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите има Научният секретариат на Института, който комуникира въпроси по докторантурата с всички ангажирани страни и архивира информацията.

7.1.2. Периодично се обсъжда и огласява публично ефективността на резултатите, свързани с управлението на качеството на обучението и потребностите от промяна.

Ефективността и резултатите на докторската програма се обсъждат на заседание на Научния съвет на НАИМ в началото на всяка година, посветено на тези въпроси. На това заседание всички неотчислени докторанти представят доклади относно извършената от тях работа до момента и предстоящите им задачи. На заседанието присъстват и научните им ръководители. Членовете на Научния съвет могат да отправят въпроси, забележки, препоръки и т.н. към докторантите и научните им ръководители, а съветът може да постави допълнителни изисквания. Резултатите от докторската програма са включвани в годишния отчет на НАИМ, който е публикуван и е общодостъпен от страницата на НАИМ–БАН. Годишният отчет е обсъждан и приеман от Общото събрание на Института, като въпросите на докторската програма обикновено са сред дискуссионните. Протоколите на Общото събрание и Научния съвет са излагани временно на достъпно място във фойето на НАИМ, след което са архивирани в Научния секретариат. Заинтересовани страни имат възможност да ги ползват според закона за достъп до обществена информация.

Резултати от проверката: НАИМ има изградена добра организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите. На лице е пълна съгласуваност в работата в тази насока със структурите при БАН. Целият процес на обучение на докторантите се отразява в документацията на НАИМ. Периодично се обсъждат резултатите, свързани с управлението на качеството на обучението и потребностите от промяна, като протоколите на Общото събрание и Научния съвет относно докторантурите са излагани временно на достъпно място във фойето на НАИМ, след което са архивирани в Научния секретариат. Чрез системата за управление на информацията се проследява професионалната реализация на успешно защитилите докторанти.

8.1. ВУ публикува информация за: приети документи и учебна документация на докторската програма; решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав; решения от академични и факултетни съвети; проведени университетски форуми с участието на докторанти.

8.1.1. ВУ (научната организация) осигурява процедури и практика за устойчиво публикуване на необходимата информация за възможностите и постиженията при изследванията в областта на докторската програма.

НАИМ–БАН е водещата институция в България в областта на археологията. Като такава, една от нейните мисии е популяризирането, представянето и комуникацията на културното наследство и археологията. Сред задачите на Института е събиране и разпространение на информация за възможностите и постиженията при изследванията в областта на археологията сред учените както от Института, така и от страната. Във връзка с този обществен и научен ангажимент НАИМ е разработил система за събиране и комуникиране на разнородна информация.

8.1.2. Информация относно програмите за мобилност на докторантите

НАИМ е включен в програмата Еразъм + и докторантите имат възможност да ползват широките ѝ възможности за академична мобилност. НАИМ има установено сътрудничество с редица университети, като с някои от тях има подписани рамкови договори за сътрудничество, които са добра възможност за осъществяване на мобилност по програмата. Институтът участва в редица проекти с научни институции от мрежата на сътрудничества на Българската академия на науките (за 2017–2018 има девет проекта), които са добра възможност за академичен обмен. Докторантите редовно получават информация, изпращана от Центъра за обучение (ЦО) към БАН, относно възможностите за мобилност.

8.1.3. Представяне на иновационните резултати по докторската програма пред по-широки и авторитетни международни форуми у нас и в чужбина.

Финансирането на докторската програма в БАН дава възможност на докторантите да участват в международни форуми у нас и в чужбина като заявят участието си в разработвания от докторанта и научния му ръководител годишен бюджет за изразходване на годишната докторантска субсидия. Съгласно Правилника на БАН за разпределение, разходване и отчитане на субсидията за издръжка на обучението на докторантите всеки докторант може да изразходва част от субсидията за командировки в страната и чужбина с цел участия в научни форуми. Допълнителна възможност за участието на докторанти в авторитетен международен форум у нас е ежегодната докторантска конференция „Филови четения“, организирана от НАИМ и СУ „Св. Климент Охридски.

Резултати от проверката: *НАИМ осигурява нужните процедури и практика за устойчиво публикуване на информацията за възможностите и постиженията при изследванията в областта на докторската програма, за програмите за мобилност на докторантите. Институт е предоставил добри условия за представяне на иновационните резултати по докторската програма пред академичната общност в страната и чужбина.*

Стандарт 9. „ТЕКУЩ МОНИТОРИНГ И ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ“

9.1. Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на докторските програми, съобразно еволюцията на научните знания, изследвания и технологии.

9.1.1. ВУ (научната организация) осигурява редовен мониторинг, периодичен преглед и своевременно осъвременяване на докторантските програми.

Научният съвет и научният секретариат на НАИМ периодично преразглеждат своите програми, за да се гарантира, че те постигат определените цели и отговорят на нуждите на докторантите и обществото. Механизмите за непрекъснато подобряване на програмите са залегнали в динамичната структура на НАИМ, в която всяко от първичните научни звена обсъжда и приема ежегодно програмите на своите докторанти. Този процес се предхожда от изготвянето на доклад от съответните научни ръководители на докторантите, които предлагат необходимите промени, свързани с новите насоки в развитието на определения дял от науката и с натрупването на все повече информация, както от теренните проучвания, така и от текущите публикации. След приемането на новите програми всяка секция на НАИМ предлага на Научния съвет да одобри или отхвърли предложените промени. Целият процес на изготвяне на нови програми и на внасяне на промени във вече утвърдени програми е открит за заинтересованите. Докторантите присъстват и активно участват в създаването и оформянето на собствените си програми и в този смисъл те са постоянно информирани.

9.1.2. ВУ (научната организация) осигурява процедури и практики при планирането и изпълнението на дейностите по повишаване на ефективността на докторантските програми.

БАН и НАИМ имат разработена система от процедури и практики при планирането и изпълнението на дейностите по повишаване на ефективността на докторантските програми. Сред тях трябва да се споменат следните:

- Индивидуалните учебни планове на докторантите са изготвяни съвместно с научните им ръководители. Представяни са първоначално пред секциите, в които са зачислени докторантите, които ги обсъждат, приемат и предлагат за одобрение от Научния съвет на НАИМ. Научният съвет е третата инстанция (след научния ръководител и секцията на докторанта), която следи за качеството на индивидуалния план и реализуемостта му.

- Свързан с индивидуалния учебен план е и годишният бюджет за изразходване на субсидията за издръжката на докторанта. Той е подготвян от докторанта и научния му ръководител и е приеман от секцията, в която докторантът е зачислен.

- Изпълнението на докторските програми и конкретно на учебните планове е следено на няколко нива в НАИМ: научен ръководител, секция (регулярно отчитане и участие на докторанта в заседанията на секцията), Научен съвет (годишните отчети на докторантите пред НС), Общо събрание (обсъждане и приемане на годишния отчет на НАИМ). Тази система от четири нива на контрол и мониторинг дава възможност за следене на изпълнението на дейностите по докторската програма и при нужда вземането на мерки за повишаване на ефективността ѝ.

Резултати от проверката: *В рамките на НАИМ периодично се осъществява актуализация на учебната документация. Следвайки приоритета за разширяване на мрежата от национални и съвместни изследователски програми на европейско ниво, учените от НАИМ предлагат докторски програми, ценни с широката си тематична насоченост, многообразна проблематика и експериментирането на нови научни подходи. Разработването им допринася за преосмисляне на значими историческо-археологически обстоятелства и насърчава прилагането на актуална методология, съобразени с етническото и културното многообразие на региона, за което свидетелства добрата рецепция на техните научни достижения под формата на академичен обмен, публикации и цитирания.*

Стандарт 10. „ЦИКЛИЧНО ВЪНШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО“

10.1. ВУ и научната организация осъществяват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми.

10.1.1. ВУ (научната организация) циклично преминава през външно осигуряване на качеството, вкл. и на докторските програми в съответствие с ESG.

Докторските програми, изготвяни в НАИМ, преминават ежегодно през външно осигуряване на качеството. Процесът на осигуряване на качеството е част от изготвянето на Годишния отчет на института, изискван от МОН и БАН, в който сериозен дял заема прегледът на дейностите, свързани с обучението и квалификацията на докторантите на НАИМ. На базата на предварително зададени критерии се сумират резултатите в точков израз, свързан с учебната дейност. Така се оценява работата на докторанта по зададената конкретна тема, неговата публикационна дейност, участието му в научни форуми в България и в чужбина, степента на обучение по специализирани и общи предмети и стадий на завършеност на дисертацията.

Резултати от проверката: Налична е документираност както по отношение дейностите по самооценяване, така и по подготовката за процедурите по акредитация. Самооценяващите доклади са разработени на достоверна фактологична база и същевременно отразяват стремежа за повишаване ефективността от обучението на докторантите по специалностите в направление чрез подобряване на средата, в съпоставка с другите висши училища и научни институти.